

פסח

מאמר ראשון
שבת הגדול

שבת הגדול. ועוד שמדת אהבה שורשה ממדת החסד הנקראת גדול, כמ"ד (דהי"א כט) לך ה' הגדולה והגבורה וכו', ולכן שמה שבת הגדול, שדרכה נמשכים הארות חג הפסח שמדתו היא הגדולה אהבה וחסד.

ב.

ועוד י"ל, דהנה בש"ק יש שתי בחי' עדות, כמו שאומרים בקידוש זכרון למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים, וע"ד שנאמר בעשה"ד שבלוחות הראשונים כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו', ובשניים נאמר וזכרת כי עבד היית במצרים וגו'. ונכלל בזה ב' חלקי האמונה, זכרון למעשה בראשית היא האמונה הכללית בבריאת העולם, וזכר ליצי"מ היא האמונה בהנהגת השי"ת את העולם בהשגחה פרטית, אשר הגילוי הזה הי' באופן מיוחד ביציאת מצרים, דכל עשר המכות היו בהשגחה פרטית להכות רק את המצרים ושלא יזיקו לישראל, וכמודגש בתוה"ק בענין המכות ושמתי פדות בין עמי ובין עמך, וכן והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים וגו' וממקנה בני ישראל לא מת אחד, ובמכת בכורות בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל, ועי"ז נתגלה ביציאת מצרים לעין כל ההשגחה הפרטית בהנהגת השי"ת את העולם. וב' חלקי האמונה האלו נכללים בש"ק, וכל זה מרומז ג"כ במאמר אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות וכו' וכן במאה"כ את שבתותי תשמורו, דהיינו ב' חלקי האמונה, שהשי"ת ברא את העולם והאמונה בהשגחה פרטית, הנכללים בב' הבחי' של ש"ק, זכר למעשה בראשית וזכר ליצי"מ.

ואיתא בשם מרן מקוברין זי"ע במאה"כ (תהלים קיג) רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, שאצל

א.

מרן אדמו"ר בב"א זי"ע אמר בענין שבת הגדול, כי האמת שכל שבת היא בבחי' שבת הגדול כמ"ש כי יום זה גדול וקדוש הוא, אלא השבת הזו היא גדול שבגדולים. וביאור הענין מדוע שבת זו נקראת שבת הגדול, ומהי הגדולה המיוחדת שלה. י"ל ע"פ מאחז"ל (שבת קיג:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד. נגאלין, מרומז בזה על ב' בחי' השבת וכהא דכתיב (ויקרא יט) את שבתותי תשמרו, ל' רבים, והם ב' הבחי' זכור ושמור, הרומזים למדת אהבה ומדת היראה, זכור את יום השבת לקדשו שהוא מצות עשה שייך למדת אהבה, ושמור את יום השבת לקדשו שהוא מצות לא תעשה שייך למדת היראה. וזהו מד"כ את שבתותי תשמרו, היינו ב' בחי' השבת אהבה ויראה. ומרומז בזה גם ענין ב' השבתות המיוחדות שיש בשנה, שבת הגדול שהיא כנגד מדת אהבה ושבת שובה שענינה יראה. והוא ע"פ מד"א בספה"ק באר מים חיים (פ' נצבים) ובעוד ספרים, דכל ההארות הנשפעים במשך השבוע נמשכים בשבת שלפניו, ולכן בשבת שובה שהיא לפני יוה"כ"פ נמשכים בה הארות יוה"כ"פ שהוא ממדת היראה, ובשבת הגדול שהוא לפני חג הפסח נמשכים בו הארות הפסח שמדתו אהבה בחי' ודילוגו עלי אהבה. וזהו אלמלי שמרו ישראל ב' שבתות, היינו ב' הבחי' של ש"ק, מדת אהבה בחי' שבת הגדול ומדת היראה בחי' שבת שובה מיד נגאלין, וכמאמר הרה"ק ר' שמעלקע מניקלשבורג ז"ל עה"פ (ישעי' נח) ואותי יום יום ידרשון, שמרומז על ב' הימים שבהם אומרים דרשות, המה ב' השבתות שבת הגדול ושבת תשובה, כי השלימות היא ע"י ב' המדות אהבה ויראה כאחד. ועפ"ז מבואר למה נקראת השבת בשם שבת הגדול, כי מדת אהבה מדרגתה יותר גדולה ממדת היראה, וכיון שמדת הש"ק הזו אהבה ע"כ נקראת

נתגלתה מיד עם בריאת שמים וארץ, וכפי שנאמר בפר' ויכולו רק לשון שביעי, ואילו לשון שבת לא מצינו בתורה רק אחרי יצי"מ כשישראל נהיו העם הנבחר, שרק אז נתגלה בחי' שבת שהיא האות ביני ובין בני ישראל. ולכן נקרא פסח שבת כמד"כ (ויקרא כג) וספרתם לכם ממחרת השבת. וזהו הטעם שש"ק הזה נקרא שבת הגדול, שממנו נמשך יצי"מ שבו נתחדש הגלוי של בחי' שבת, ע"כ נקראת שבת הגדול.

ויבואר עוד ענין שבת הגדול ע"פ מאחז"ל במכילתא (פ' בא) ובמורא גדול זה גילוי שכינה, ולכאורה מהיכן ילפינן שהכוונה לגילוי שכינה, אלא שכאשר כתוב בתורה מורא גדול הכוונה למורא הגדול ביותר שיתכן בכלל, וזה גילוי שכינה, שבעת גילוי שכינה הר"ז כמאה"כ (ישעי' ב) ובאו במערות צורים וכו' מפני פחד ה' ומהדר גאונו. וזה הי' כליל התקדש חג הפסח שהי' בו אימה ופחד כזה שנתבטלו כל כוחות הקליפה מפחד ה' ומהדר גאונו, וכל בכורי מצרים מתו מחמת גדול המורא של גילוי שכינה, וכמד"כ (במדבר ג) ביום הכותי כל בכור בארמ"צ הקדשתי לי כל בכור בישראל, היינו שבכורי מצרים לא יכלו שאת את גדול המורא של גילוי שכינה ומתו מזה, אבל ישראל נתקדשו בו בקדושה עילאית ע"י אותו מורא גדול זה גילוי שכינה, שמחמתו התקדשו לי כל בכור בישראל. וע"כ נקרא הש"ק הזה שבת הגדול, מפני שכאמור נמשכים בו ההארות וההשגות של חג הפסח, ומתעוררת בו המדרגה המיוחדת והעילאית של הפסח, ההארה של מורא גדול זה גילוי שכינה.

הגוים אף הטובים וחסדי או"ה המאמינים כי רם ה', אבל כל אמונתם אינה אלא שעל השמים כבודו, אך מי כה' אלקינו, שאנו ישראל עמו מאמינים בהשגחתו ית' הפרטית, שהוא המגביהי לשבת והמשפילי לראות בשמים ובארץ, דהיינו שהשגחתו הפרטית פרושה על השמים והארץ. (וכ"כ בס' עץ הדעת טוב לרח"ו). וזה ענין הש"ק לפני פסח שהיא שבת הגדול, כיון שבה נמשכים הארות הפסח והארות יצי"מ, אשר זו הבחי' הגדולה יותר של ש"ק. כי הגילוי של השגחה פרטית המתעורר בש"ק הזה הוא יותר גדול מבחי' האמונה הכללית במעשה בראשית.

ג.

ובאופן אחר י"ל, דהנה כבר בארנו במק"א שיש בש"ק שתי בחינות, בחי' שבת ובחי' שביעי. וענינם כמאמר מרן מקוברין זי"ע במאה"כ (שמות לא) ביני ובין בני ישראל אות היא וגו', כי הש"ק היא האות והקשר בין קוב"ה וישראל, ורק לעולם, הטעם הגלוי כלפי העולם הוא כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וגו'. והנה בחי' זו הנגלית לעולם נקראת שביעי, כמ"ש בפסוק זה כי ששת ימים וגו' וכיום השביעי שבת וינפש, ואילו בחי' האות ביני ובין בני ישראל נקרא שבת, כמ"ש בתחילה ושמר בני ישראל את השבת לעשות את השבת וגו'. וזהו אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, היינו ב' הבחי' של ש"ק, שבת ושביעי. וזה ג"כ ענין ב' הבחי' זכר למעשה בראשית וזכר ליצי"מ, כי בחי' שביעי

מאמר שני

בודקין בחורין ובסדקין

א.

כח הרע שבאדם בבחי' חמץ ובבחי' שאור, ועל זה נאמרה המצוה של בדיקה וביעור וביטול. ויש בחמץ כמו"כ מדרגות, יש חמץ הנראה לעין וידוע לאדם, ויש חמץ שאינו ידוע, יש חמץ בלוע ויש חמץ נותן טעם ויש משהו חמץ, שכל אלו הדרגות ישנן בכח

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר. ביאור הענין המיוחד של הבדיקה בחורין ובסדקין הוא ע"פ מד"א בספה"ק שענין חמץ ושאר מורה על